
शिवछत्रपतींचे चरित्र (सभासदाची बखर)

अभ्यास घटक (Modules)
शिवछत्रपतींचे चरित्र (सभासदाची बखर)
बी.ए.भाग-दोन :मराठी
अभ्यास पत्रिका क्रमांक-३

प्रा.धोंडीराम जगन्नाथ दमामे

सहाय्यक प्राध्यापक,मराठी विभाग,
आर्टस् अँड कॉमर्स कॉलेज,आष्टा
E-mail – drjaykardamame@gmail.com
Mob.-7580058959

सभासदाची बखर

शिवचरित्र

- प्रास्ताविक
- लेखक परिचय- कृष्णाजी अनंत सभासद
- शिवचरित्र विषयक साधने
- शिवाजींचे घराणे
- शिवाजींचा जन्म व बालपण
- अफजलखानाचा वध
- भेटीची योजना

शिवरायांचे प्रशासन

- **किल्ले-** समान दर्जाचे अधिकारी
हवालदार, सबनीस, कारखानदार, तटसरनोबत
- **घोडदळ-** दोन विभाग
१) बारगीर २) शिलेदार
- **मुलकी कारभार(महसूल प्रशासन)-**
मुलुख मोजणी- शिवशाही काठी, बिघा, चावर
पिके उत्पन्न- पाच हिस्से
दोन हिस्से सरकार जमा
तीन हिस्से रयत साठी
- वतनदार पाटील एवजी गावकामगार पाटील नेमणूक

शिवचरित्रविषयक साधने

- शिव-छत्रपतींचे चरित्र- सभासद बखर
- एककान्भव कलमी बखर
- सप्तप्रकरणात्मक चरित्र
- मराठी साम्राज्याची छोटी बखर
- शिवदिग्विजय
- शिवप्रताप
- शेडगांवकर बखर
- भोसलेवंशचरित्र
- राजवाडे खंड- शिवाजीची हकीकत
- बंडेल्याची बखर
- मुंधोळ संस्थानच्या घोरपडे घराण्याचे वृत्त
- रायरीची बखर
- मराठ्यांची बखर

- शाहिस्तेखानाची स्वारी
- शिवाजीराजे - मिर्झाराजे तह
- आग्रा भेट व सुटका
- तहातील किल्ले परत मिळवण्यासाठी पुन्हा आक्रमण
- संभाजी स्वराज्यात परत
- संभाजीस सप्तहजारी मनसब
- सुरतेची लुट
- जलदुर्ग बांधणी
- राज्याभिषेक सोहळा
- दिग्विजय मोहीम
- शिवाजीराजे व संभाजी बेबनाव
- समारोप

सभासद बखर-शब्दार्थ व टीपा

- पुंडावा- बंडखोरी
- वाडा- तटबंदी सहित घर
- हडा- गावांच्या सभोवती तटबंदी व तोफा
- शिबंदी- किल्ल्यावरील संरक्षणाचे सैनिक
- मोकासा- जहागीर(१गाव)
- तजवीज- व्यवस्था
- खटखट- भांडण
- महाल- प्रदेश
- महसूल- जमिनीचा कर
- शिलेदार- स्वतःचा घोडा,भाला,हत्यार घेऊन सैन्यात सामील होणारा सैनिक
- बारगीर- सरकारी घोडा वापरणारा सैनिक
- तक्षिमा- भाग
- चौपण पादशाहीचा धनी- अनेक राज्यांचा राजा

सभासद बखर:शब्दार्थ व टीपा

- तवारीखा-मुस्लीम राजवटीतील इतिहासलेखन प्रकार
- आख्यायिका- दंतकथा
- औरसचौरस फौज-खूप मोठे सैन्य
- मंदिल-जरीचे पागोटे,मुकुट
- बिचवा- शस्त्राचा प्रकार
- पारिपत्य-दंड किंवा शिक्षा
- अन्योन्य-परस्पर
- कुडता-अंगात घालण्याचा सदरा
- चौळणा-आखूड विजार/पायजमा
- जमदाड- शस्त्राचा प्रकार
- डेरा- राहटी
- गनीम-शत्रू
- कट्यार- शस्त्राचा प्रकार
- पेटारा-मोठ्या आकाराची पेटी
- कोस-सुमारे दोन मैल
- मैल-अर्धा कोस
- मण-एक वजन/माप
- शास्त-शिक्षा,शासन

सभासद बखर: प्रसंग चित्रे

- प्रास्ताविक- बखर मध्ययुगीन गद्य वाङ्मय प्रकार
- अफजलखान वधाचा प्रसंग
- शाहिस्तेखान पारीपत्याचा प्रसंग
- औरंगजेबाबरोबरचा संघर्षाचा प्रसंग
- शिवरायांची आग्र्याहून सुटका
- सभासद बखरीमधील युद्धप्रसंग
- शहाजीराजांच्या मृत्यूचा प्रसंग
- राज्याभिषेकाचा प्रसंग
- सभासद बखरीतील अदभूत प्रसंग